

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

Michaela Procházková

Dějiny školství ve Znojmě

Olomouc 2021

vedoucí práce: Mgr. Pavel Krákora, Ph.D.

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že bakalářskou práci jsem vypracovala zcela samostatně a použila jsem jen uvedených pramenů a literatury.

Ve Znojmě dne:

.....

Michaela Procházková

Poděkování:

Děkuji panu Mgr. Pavlu Krákorovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za jeho čas, pomoc a cenné rady. Dále bych také chtěla poděkovat zaměstnancům Státního okresního archivu ve Znojmě za zpřístupnění školních kronik a za pomoc při práci s nimi.

Obsah

Úvod	6
1 Město Znojmo a jeho historie.....	7
1.1 Geografická poloha města Znojma	7
1.2 Od počátků Znojma do 16. století.....	7
1.3 Město Znojmo od 17. století do druhé poloviny 20. století.....	8
2 Dějiny českého školství.....	10
2.1 Dějiny českého školství od středověku do 17. století.....	10
2.2 Dějiny českého školství od 18. století do druhé poloviny 20. století	11
3 Dějiny školství ve Znojmě do konce 19. století	13
3.1 Počátky českého a německého školství ve Znojmě	13
3.2 Matiční škola.....	14
4 Dějiny školství ve Znojmě v první polovině 20. století	15
4.1 Měšťanská škola – dnes ZŠ Václavské náměstí	15
4.2 Národní škola – dnes ZŠ JUDr. Josefa Mareše	16
4.2.1 Škola v období mezi světovými válkami.....	16
4.2.2 Během druhé světové války.....	17
4.2.3 Po okupaci	18
4.3 Měšťanská škola menšinová Znojmo – dnes ZŠ Jubilejní park	19
4.4 Tyršova obecná škola.....	20
4.5 Obecná škola, Jarošova ulice	20
4.6 Měšťanská škola, Leninova ulice	21
4.7 Masarykova obecná škola ve Znojmě – dnes ZŠ a MŠ TGM Slovenská.....	22
4.8 Měšťanská škola – dnes ZŠ Mládeže.....	23
4.9 Měšťanská škola – dnes ZŠ náměstí Republiky	24
5 Dějiny školství ve Znojmě ve druhé polovině 20. století.....	26
5.1 ZŠ Komenského náměstí	26
5.2 ZŠ Pražská	27
6 Dějiny středního školství ve Znojmě	28
6.1 Gymnázium Dr. Karla Polesného	28
6.2 Střední zdravotnická škola.....	29
6.3 Obchodní akademie	29
6.4 Střední pedagogická škola a gymnázium.....	29
6.5 Střední odborné učiliště a střední odborná škola SČMSD, Znojmo.....	30
7 Významné osobnosti města Znojma	31

7.1	Prokop Diviš – vynálezce, kněz.....	31
7.2	Prof. MUDr. Jiří Procházka – lékař	31
7.3	PhDr. Karel Polesný – první ředitel českého gymnázia ve Znojmě	31
7.4	JUDr. Josef Mareš – první český starosta ve Znojmě.....	32
8	Praktická část.....	33
8.1	Nástin hodiny	33
8.2	Metodický list – „Historie dějin a školství Znojma“	33
	Závěr.....	35
	Seznam použité literatury	37
	Seznam použitých zkratek	41
	Seznam příloh.....	42
	Anotace.....	51

Úvod

Jako téma pro moji bakalářskou práci jsem si zvolila dějiny školství ve Znojmě. Samotný název práce napovídá, čím se budu zabývat. Téma jsem si vybrala, protože Znojmo je město, ve kterém jsem se nejen narodila, ale také navštěvovala základní i střední školu.

Cílem mé bakalářské práce je zpracovat nejen historii školství ve Znojmě, ale i jeho dějiny, které měly na rozvoj školství rovněž značný vliv.

O historii našeho města jsem se začala zajímat již při svém studiu na gymnáziu, neboť jsem byla zvědavá, jaký byl jeho vývoj, kam spadají jeho počátky, z kterého období pochází první písemná zmínka, či jak se město měnilo po řadu staletí. Při svém studiu o historii školství jsem zjistila, že znojmské školství má velmi pestrou a starou tradici, proto jsem se téma rozhodla zpracovat.

Již roku 1774 císařovna Marie Terezie zavedla povinnou školní docházku, tudíž každý člověk stráví studiem řadu let. Roky, které strávíme ve škole, nás ovlivňují po celý život. Především je důležité zvolit si správnou střední, popřípadě i vysokou školu. Ve škole získáváme spoustu vědomostí a znalostí, které se nám hodí během celého našeho života a můžeme je uplatnit nejen v budoucím zaměstnání, ale i v oblasti soukromého života.

V první kapitole se budu věnovat historii města Znojma, neboť si myslím, že je důležité, aby se čtenář nejdříve seznámil s městem, o kterém bude číst. Dále se budu zabývat obecnou historií českého školství, a to od období středověku do 2. poloviny 20. století. V další kapitole přiblížím především dějiny základního školství ve Znojmě, neboť mají rozsáhlejší historii v porovnání se středními školami, kterých se má práce dotknout pouze okrajově. Věnovat se budu také významným osobnostem Znojemska, které měly značný vliv na město Znojmo. Poslední kapitola mé bakalářské práce je zaměřena na praktickou část. Vypracovala jsem metodický list, který by žáci mohli využít po skončení exkurze ve Znojmě, jako ověření nově získaných vědomostí. Na závěr práce jsem přidala fotografie škol, které ve Znojmě fungují i v současnosti.

Nejvíce materiálů, díky kterým jsem zpracovávala bakalářskou práci, jsem získala bádáním ve Státním okresním archivu ve Znojmě. Poskytl mi značné množství informací, které se k dané problematice váží. Čerpala jsem především ze školních kronik, které mi sloužily jako hlavní zdroj. Využila jsem také několik publikací o historii města Znojma, ale také další knihy například o historii školství.

1 Město Znojmo a jeho historie

Znojmo se může pochlubit nejen krásným historickým centrem, památkami, ale i bohatou historií. Dochované archeologické a historické památky jsou důkazem toho, že zde obyvatelé vedli plodný život již po celá tisíciletí.¹

1.1 Geografická poloha města Znojma

Znojmo je město, které se nachází v Jihomoravském kraji a rozprostírá se na levém břehu řeky Dyje. Leží v nadmořské výšce 290 m n. m. Znojmo má 8 místních částí, ke konci roku 2020 zde žilo přes 33 000 obyvatel.²

1.2 Od počátků Znojma do 16. století

Historie města Znojma je opravdu pestrá a spadá už do poledové doby, kdy se zde pohybovalo lidstvo, které se živilo především lovem mamutů, sobů a jiné zvěře, která se tu vyskytovala. Díky archeologickým nálezům, které se na Znojmsku našly, můžeme pobyt tehdejších lidí i zvířat dokázat. Za jedno z nejvýznamnějších míst lze považovat místní část Znojma, nazývanou Hradiště, kde došlo k nalezení například různých nástrojů, která dokazují pobyt lidí už před několika desítkami tisíc let.³

Hradiště největšího významu dosáhlo za časů Velkomoravské říše.⁴ V období od 6. – 8. století bylo důležitým střediskem Slovanů, kteří sídlili v Podyjí.⁵ Roku 1950 doložil badatel František Kalousek šperky, kterými potvrdil slovanské osídlení Hradiště. V pozdějších letech patřilo Hradiště mezi nejrozsáhlejší hradiska u nás.⁶ Korunuje ho významný kostel sv. Hypolita.⁷ Dochovaná tradice z 10. století vypráví o útocích Maďarů, kteří v letech 947–957 zpusťovali hradisko i celý kraj.

V 1. polovině 11. století byl v místech, kde řeku Dyji překonávala obchodní stezka, postaven znojmský hrad. Díky své strategické pozici na skalnaté vyvýšenině s jedinou

¹ *Znojmo: vzorné hraničářské město*. Praha: Mladá fronta, 1986.

² Místopisný průvodce po České republice, *místopisy.cz*. [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9819/znojmo/>

³ HAVLÍK, Lubomír Emil. *Znojmo: z minulosti města a jeho památek*. Brno: Krajské nakladatelství, 1956.

⁴ Znojmo – Hradiště – Památky a zajímavosti, *znojmo-hradiste.wz.cz*. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <http://znojmo-hradiste.wz.cz/pamatky.html>

⁵ HAVLÍK, Lubomír Emil. *Znojmo: z minulosti města a jeho památek*. Brno: Krajské nakladatelství, 1956.

⁶ Znojmo – Hradiště – předvelkomoravské a velkomoravské období, *znojmo-hradiste.wz.cz*. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <http://www.znojmo-hradiste.wz.cz/vm.html>

⁷ LÍBAL, Dobroslav. *Znojmo městská památková rezervace: Československo*. Brno: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1967.

přístupovou cestou po úzké šíji byl skvěle chráněn.⁸ Razily se zde například znojemské denáry a byl velmi často navštěvován panovníky, kteří Znojmem projížděli. V dalších letech hrad převážně chátral, tedy až do roku 1711, kdy ho bratři z Deblína nechali opravit a přestavět na barokní zámek.⁹

Důležitým milníkem je rok 1046, ze kterého pochází první písemná zmínka o Znojmě. Velmi důležitou osobností byl pro Znojmo český král Přemysl Otakar II., který nejen v letech 1222-1226 povýšil Znojmo na královské město, ale také za jeho vlády došlo k výstavbě radnice či hradeb. V roce 1292 udělil král Václav II. městu právo mílové a roku 1303 dostalo město právo vařit a čepovat pivo. Během 14. století již byly ve Znojmě například veřejné lázně i špitály a docházelo k rozvoji vinařství.

Za husitských válek stálo Znojmo na straně císaře Zikmunda Lucemburského. Přestože se husitům město dobýt nepodařilo, došlo zde například k vypálení Horního a Dolního náměstí i klášteru v Louce, kde dokonce upálili dva mnichy. Za konec tohoto období se dá považovat smrt císaře Zikmunda, který zemřel ve Znojmě roku 1437.¹⁰

1.3 Město Znojmo od 17. století do druhé poloviny 20. století

Dalším důležitým mezníkem je rok 1628, kdy se ve Znojmě sešel zemský sněm a bylo vyhlášeno Obnovené zřízení zemské markrabství moravského. Během 30. leté války, konkrétně roku 1645, sice Švédové útočili na město Znojmo, ale zničit se jim ho naštěstí nepodařilo.¹¹

Velká morová epidemie zasáhla město koncem 17. století a vyžádala si přes 800 obětí.¹² Další rány pro Znojmo znamenaly i napoleonské války, které Znojmo zasáhly hned několikrát. Roku 1805 městem procházeli Rusové i Francouzi, a dokonce v paláci na Horním náměstí přenocoval císař Napoleon po cestě do Slavkova. Druhý vpád zaznamenalo Znojmo roku 1809, kdy se v blízkosti města odehrála rakousko-francouzská bitva.

Další rozvoj města se uskutečnil v 18. a 19. století, kdy došlo k budování silnic, k rozvoji potravinářského, chemického, ale především keramického průmyslu po nálezku kaolinových ložisek v blízkém okolí.

⁸ LÍBAL, Dobroslav. *Znojmo městská památková rezervace: Československo*. Brno: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1967.

⁹ Znojemský hrad, *muzeumznojmo.cz*. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.muzeumznojmo.cz/Znojemsk%C3%BD-hrad>

¹⁰ HAVLÍK, Lubomír Emil. *Znojmo: z minulosti města a jeho památek*. Brno: Krajské nakladatelství, 1956.

¹¹ HAVLÍK, Lubomír Emil. *Znojmo: z minulosti města a jeho památek*. Brno: Krajské nakladatelství, 1956.

¹² Místopisný průvodce po České republice, *mistopisy.cz*. [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9819/znojmo/historie/>

Velký rozmach Znojma byl ukončen první světovou válkou. Probíhaly zde různé demonstrace, stávky, ale především se omezil vývoz, což přispělo ke zchudnutí obyvatel.¹³ Pozdější okupace, v roce 1938, znamenala pro Znojmo začátek 2. světové války. Hitler dokonce město navštívil, čímž korunoval svoji výhru. Během druhé světové války bylo město bombardováno. Nejvíce poškozené bylo nádraží, továrny i domy. Německá armáda odešla z města roku 1945, tedy těsně před příchodem Rudé armády.¹⁴ Později roku 1952 došlo dokonce k postavení sochy vítězného Rudoařmeje, který hledí do ulice, ze které naši osvoboditelé přišli.¹⁵

V únoru roku 1948 došlo k uzavření hranic s Rakouskem, a Znojmo se tak stalo tzv. hraničářským městem.¹⁶ Město Znojmo se díky územní reorganizaci stalo roku 1960 střediskem i pro území sousedních okresů. Roku 1970, kdy došlo ke sloučení některých obcí, bylo Znojmo okresním městem pro 149 obcí okresu Znojmo. Během dalších let se ve městě rozvíjel hospodářský, politický i kulturní život.¹⁷

¹³ HAVLÍK, Lubomír Emil. *Znojmo: z minulosti města a jeho památek*. Brno: Krajské nakladatelství, 1956.

¹⁴ JANKŮ, Vlastimil. *Historie Znojma v obrazech: příběhy z historie a současnosti*. Brno: K-Public, 2005. ISBN 80-902504-7-5.

¹⁵ *Znojmo: vzorné hraničářské město*. Praha: Mladá fronta, 1986.

¹⁶ Místopisný průvodce po České republice, *místopisy.cz*. [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9819/znojmo/historie/>

¹⁷ *Znojmo: vzorné hraničářské město*. Praha: Mladá fronta, 1986.

2 Dějiny českého školství

Dějiny českého školství, které započaly se vznikem českého státu, tedy v 10. století, jsou velmi obsáhlé. V každém období českých dějin nastaly události, které výrazně ovlivnily celé školství. Školy byly tak nejdříve pod správou církve, později i měst.¹⁸

2.1 Dějiny českého školství od středověku do 17. století

V období středověku získala církev značnou moc, což vedlo ke vzniku církevních škol. Patřily mezi ně školy klášterní, katedrální a farní. Nejdůležitější byla pro školy církev, náboženství a vyučovacím jazykem byla latina. V průběhu 12. a 13. století došlo k rozvoji měst, začaly zakládat městské školy, které sloužily dětem městského stavu. Z pedagogického hlediska byly městské školy vedeny Univerzitou Karlovou, kterou nechal postavit panovník Karel IV. roku 1348.

Dalším impulsem pro školství bylo šíření humanismu a renesance v Evropě. Především humanistický proud se začal projevovat ve světských školách. Humanističtí pedagogové především chtěli, aby se děti tělesně rozvíjely, aby ovládaly latinu a řečtinu a také kladli důraz na rozumové vzdělání studiem například přírodních věd. Díky pedagogickému realismu byly ve školách zaváděny reálné předměty, jako kreslení a ruční práce.

V 16. a 17. století začaly pod záštitou Jednoty bratrské vznikat školy českobratrské.¹⁹ Bratrské školy se dělily na školy elementární, nižší a vyšší. Velmi důležité bylo, že šířily české knihy a pečovaly o český jazyk. Protestantské školství v českých zemích bohužel po bělohorské porážce zaniklo.²⁰ Důležitou osobností byl také Jan Ámos Komenský, kterého Jednota bratrská poslala na latinskou školu do Přerova a později i studovat do ciziny. Kladl velký důraz na přirozenost a podal návrh, aby se vyučování organizovalo na základě systému tříd a vyučovacích hodin. Měl značný vliv nejen na pedagogické myšlení, ale i na praxi škol po celém světě. Například i jeho učebnice se používaly jako vzor.²¹ Jana Ámose

¹⁸ PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

¹⁹ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 4. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-758-6.

²⁰ ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky: vysokoškolská příručka pro studenty vysokých škol připravujících učitele*. 2.dopl.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

²¹ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 4. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-758-6.

Komenského si v naší vlasti neustále ceníme. Důkazem toho je, že na jeho narozeniny byl stanovený Den učitelů.²²

Značný vliv na úpadek školství měla třicetiletá válka. Zpustošila mnohé nekatolické školy a veškeré školství tedy prakticky ovládala církev katolická. Významnými pomocníky byly řády jezuitské a piaristické. V této době ještě neexistovala povinná školní docházka a vzdělání dětí leželo většinou na bedrech rodičů.

2.2 Dějiny českého školství od 18. století do druhé poloviny 20. století

K jistému zlepšení došlo v 18. století, kdy se začínalo opět rozvíjet hospodářství i kultura.²³ Značným pokrokem bylo zavedení povinné školní docházky reformou Marie Terezie z roku 1774. Všeobecný školní řád, který vypracoval Jan Ignác Felbiger, byl císařovnou schválen a vyhlášen 5.12.1774. Platil pro všechny rakouské dědičné země a podle řádu se školy dělily na triviální, hlavní a normální.²⁴

V podaných návrzích na reformu české školy, které byly inspirovány revoluční atmosférou v letech 1848-1849, usilují pedagogové, učitelé, ale i vědci především o zrovnoprávnění českého jazyka. Bohužel po porážce revoluce v letech 1848-1849 nastalo období bachovského absolutismu.

Konkordátem z roku 1855 byl vývoj školství výrazně ovlivněn a veškeré školství bylo podřízeno katolické církvi. Vše muselo být v souladu s jejím učením a hlavním pilířem vyučování se stalo náboženství. Po zrušení konkordátu roku 1868 převzal hlavní dozor nad školstvím stát. Nový školský zákon, který vyšel roku 1869, například stanovil školní docházku na 8 let.

Ke konci 19. století měly značný vliv na školství pedagogické názory T.G.M., který vycházel z názorů Jana Ámose Komenského. Značný obrat v oblasti školství nastal po ustanovení Československé republiky v říjnu 1918. Docházelo k jeho rozvoji i ke stavbám nových školních budov.

²² ŠTVERÁK, Vladimír a Milada ČADSKÁ. *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. 2. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-797-6.

²³ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 4. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-758-6.

²⁴ KRÁLÍKOVÁ, Marie, Václav SPĚVÁČEK a Josef NEČESANÝ. *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích: vysokoškolská příručka pro pedagogické fakulty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. Dějiny školy a výchovy.

V období nacistické okupace bylo české školství výrazně ovlivněno a nacistická ideologie byla razantně protlačována do obsahu vzdělávání. Během války byla většina školních budov zabrána pro vojenské účely. Když skončila druhá světová válka, došlo na území ČSR k obnovení školství. Ve školském systému došlo opět ke změnám, kdy obsah vzdělávání byl silně orientován na sovětskou, marxisticky orientovanou pedagogiku.²⁵

Zásadní proměny českého vzdělávacího systému nastaly po 17. listopadu 1989. Nejvýznamnější byla změna obsahu vzdělávání, kdy se například zrušilo vyučování povinného ruského jazyka. Rok 1989 se tak stal významným mezníkem v dějinách školství a změny, které se udály, významně ovlivnily vzdělávací politiku až do dnešních let.²⁶

²⁵ HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 4. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-758-6.

²⁶ PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

3 Dějiny školství ve Znojmě do konce 19. století

První písemná zpráva o znojemském školství pochází již ze 13. století, z čehož vyplývá, že dějiny školství ve Znojmě mají dlouholetou tradici. V průběhu několika dalších staletí docházelo k zakládání spíše škol německých. Velký zvrat nastal až ke konci 19. století, kdy se podařilo otevřít první českou školu ve Znojmě.

3.1 Počátky českého a německého školství ve Znojmě

Školství ve Znojmě má velmi pestrou a starou tradici. První písemná zpráva o české škole, která stála u kostela sv. Mikuláše, pochází již z roku 1225. Připomíná mistra Petra, který učil na znojemském hradě.²⁷ Z 16. století pochází druhá zmínka o české škole, která byla u kostela sv. Michala. Vyučovacím jazykem nebyl jen jazyk německý a latinský, ale také český. Z následujících let nepochází žádné další zmínky o českém školství, jelikož ho převzali jezuité a vybudovali na jeho základech latinské gymnázium.

Ostatní školy, které stály při farách, se přetransformovaly během druhé poloviny 19. století na školy německé.²⁸ Nejdříve byly zřizovány německé obecné školy, které byly rozdělené na dívčí a chlapecké, a následně i německé měšťanské školy. Dalším typem byla soukromá dívčí škola, která byla založena roku 1887. Dívky a chlapci mohli ve studiích pokračovat, jelikož ve Znojmě existovaly školy odborné a střední. Jednalo se o školy německé. Navštěvovat mohli například Městskou hudební školu, Zemskou rolnickou a vinařskou školu, Zemskou vyšší reálku či Německé vyšší gymnázium. Německé školství definitivně skončilo až po druhé světové válce. Většina školních kronik se bohužel do dnešních let nedochovala, a proto nemůžeme dohledat bližší informace o německém školství na území Znojma.²⁹

České obyvatelstvo ve Znojmě začalo až ke konci 19. století vyvíjet velké úsilí o založení české školy. Velké zásluhy na tom mají české spolky. V roce 1870 došlo k založení prvního českého spolku ve Znojmě, který nesl název Znojemská Beseda. Prvním starostou spolku byl Jan Vlk. Pokud hledáme počátky českého školství ve Znojmě, nesmíme zapomenout právě na tento spolek, který považoval za hlavní cíl vytvořit české školství. Spolek sdružoval české obyvatelstvo Znojma, úředníky i českou inteligenci. Beseda si ale předurčila více cílů a úkolů, na které nestačila, a tak začaly vznikat další spolky, které

²⁷ *Znojmo: vzorné hraničářské město*. Praha: Mladá fronta, 1986.

²⁸ POLESNÝ, Karel. *České školství ve Znojmě 1881-1918*. Ve Znojmě: Podyjská jednota uč. st. menš. škol, 1931.

²⁹ PEŘINKA, František Václav, DVORSKÝ, František, ed. *Vlastivěda moravská*. V Brně: Musejní spolek, 1904.

byly s Besedou spojené. Nejdůležitější spolek je Matice školská znojemská, která si vytyčila za cíl vytvořit síť českého školství.³⁰

3.2 Matiční škola

Otevřít první ryze českou třídu ve Znojmě se podařilo až roku 1881. Přihlásilo se do ní 34 dětí. Každým rokem třídy přibývaly, a tak ve školním roce 1884/1885 byly otevřeny 4 třídy o celkovém počtu 293 dětí. Z toho lze vyvodit, že počátek českého školství ve Znojmě vypadal velmi nadějně. Prvním řídícím učitelem této školy byl jmenován Hanuš Klíma. Velmi potřebné bylo, aby se děti začaly vzdělávat již před 6. rokem, a tak v roce 1882 byla zřízena škola mateřská. Během následujících let probíhaly různé pokusy přeměnit soukromou školu na školu veřejnou. Podaná žádost o zřízení české veřejné školy z roku 1885 dopadla neúspěšně. Dále se konaly demonstrace, podepisovaly se petice, které požadovaly zřídit veřejnou školu.³¹

Ve školním roce 1893/1894 byla opatřena nová školní budova, která poskytla škole důstojné umístění. V dřívějších letech byla škola umístěna pouze v domě řídícího učitele. Další česká žádost, která byla podaná ve školním roce 1906/1907, dopadla úspěšně. Výnosem školní rady bylo nařízeno zřídit českou veřejnou školu. V roce 1910 rozhodla městská rada o tom, že škole přidělí místnosti ve školní budově chlapecké obecné školy.

Během první světové války škola propůjčila téměř všechny místnosti vojenským účelům a žáci se museli učit jen ve dvou zbylých místnostech. Mnozí učitelé museli narukovat na vojnu a zastoupit je museli pomocní pedagogové. Poskytnout žákům kvalitní vzdělání v této době bylo opravdu náročné. Pro zajištění postupu žáků do vyšších ročníků byly vyučovány alespoň nejdůležitější předměty.

V dalších letech se na škole konaly výroční oslavy, výstavy, besídky a další. V roce 1929 zemská školní rada rozhodla, že spojí zdejší školu s další školou dívčí (budoucí ZŠ Václavské náměstí) a vytvoří tak pětitřídní smíšenou obecnou školu ve Znojmě.³²

³⁰ POLESNÝ, Karel. *České školství ve Znojmě 1881-1918*. Ve Znojmě: Podyjská jednota uč. st. menš. škol, 1931.

³¹ POLESNÝ, Karel. *České školství ve Znojmě 1881-1918*. Ve Znojmě: Podyjská jednota uč. st. menš. škol, 1931.

³² Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika I. dívčí pětitřídní obecné školy české Znojmo (r. 1881 matiční) 1882-1929*.

4 Dějiny školství ve Znojmě v první polovině 20. století

V první polovině 20. století existovalo ve Znojmě již několik typů škol, mezi které se řadí školy měšťanské či obecné. Mnohým školám, které byly založené v této době, se podařilo přežít válečná i meziválečná období a fungují i v současné době.

4.1 Měšťanská škola – dnes ZŠ Václavské náměstí

Na Václavském náměstí, které se dříve jmenovalo Otokarovo, byl postaven počátkem 15. století gotický kostel sv. Petra a Pavla, který byl roku 1782 zrušen a později dokonce zbořen. Na jeho místě byla vybudována dívčí národní škola.

První zmínka o škole pochází z roku 1910. Téhož roku se totiž podařilo Matici znojenské otevřít měšťanskou školu v budově tehdejší obecné školy. Ta byla následně přesunuta do budovy na Otokarově náměstí. Školní rok 1910/1911 byl zahájen 9. září 1910 bohoslužbou v kapucínském chrámu. Prvním ředitelem byl pan Rudolf Pavlíček. Další důležité zprávy o škole pochází ze školního roku 1919/1920, kdy byla škole přidělena budova o dvou patrech na Otokarově náměstí. Každoročně zde probíhaly na konci školního roku různé besídky, výlety, výstavy a podobně. Škola také každý rok oslavovala vznik ČSR i narozeniny T. G. M., kdy se konaly různé slavnosti, průvody či shromáždění. Dokonce oslava 10. výročí vzniku ČSR byla uspořádána v sále kina Vesmír, kam byli pozváni rodiče i zástupci úřadů, armády a přátel školy.

Škola sloužila za druhé světové války jako vojenská nemocnice a během bombardování naštěstí neutrpěla přímé zásahy. Došlo pouze k rozbití oken a poškození střechy. Novým ředitelem byl stanoven Ludvík Žák a během letních prázdnin se usilovně pracovalo na opravě školy. Vše se povedlo, a tak žáci mohli nastoupit 3. září 1945 opět do školy.

Během dalších let žáků i tříd postupně přibývalo. Rok 1958 byl pro školu také významným. Novým ředitelem se stal Felix Hampapa a byla zřízena školní jídelna. Kvůli velkému počtu žáků ve školním roce 1959/1960 se zde poprvé v historii objevila devátá třída. Ve školním roce 1960/1961 oslavila škola dokonce dvě historická výročí – 80. výročí založení první matiční školy roku 1881 a 50. výročí první české měšťanské školy ve Znojmě z roku 1910.³³

³³ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Václavské náměstí 1910-1965.*

V dalších letech došlo k rekonstrukci školy – byla opravena stará podlaha, vyměnila se okna i dveře, byly zahájeny práce na instalaci nového topení, a dokonce došlo i k vymalování celé budovy. Roku 1989 se novým ředitelem stal Oldřich Drápal, který se především zasloužil tím, že nejvíce investoval do oprav školy. Nynější ředitelkou školy je Renata Jahodová.³⁴

4.2 Národní škola – dnes ZŠ JUDr. Josefa Mareše

Vznik samostatného Československého státu 28. října 1918 byl základním kamenem pro zřízení další české školy ve Znojmě. Roku 1919 byl založen ve Znojmě místní odbor Národní Jednoty, který měl velké zásluhy na vybudování české školy. Jednatel odboru obstaral soupis českých dětí, podpisy rodičů a podal žádost o zřízení české školy. Opravdu došlo roku 1919 k otevření trojtřídní Národní školy. Škole byla propůjčena malá kasárna, jako prozatímní školní budova. Nutné opravy provedl pan stavitel Přinosil ze Znojma. Prozatímním správcem byl jmenován Arnošt Drobný.

Škola byla slavnostně otevřena 1. října 1919. Výnosem zemské školní rady téhož roku bylo zavedeno vyučování ženským ručním pracím. Zapsáno bylo 95 dětí. Ve školní kronice lze také nalézt informace o tom, kolik žáků bylo v jednotlivých třídách, dále o učitelském sboru či o slavnostech, které škola pořádala. Na menšinové škole působil nejen ředitel, řídicí učitel, učitelský sbor, ale i katecheta, který na škole vyučoval náboženství.

Ve školním roce 1919/1920 proběhla na škole vánoční nadílka, při níž bylo rozdáno potřebným dětem zimní šatstvo a obuv. Téhož roku byla založena veřejná lidová knihovna, ve které do konce školního roku přečetlo 92 čtenářů 579 knih. Školní rok byl ukončen 30. června 1920 Husovou oslavou.

4.2.1 Škola v období mezi světovými válkami

Dne 1. října 1920 došlo k otevření soukromé české mateřské školy pod správou řídicího učitele Arnošta Drobného. Do školky bylo zapsáno 18 dětí.

Ve školním roce 1920/1921 byly zavedeny chlapecké ruční práce. Žáci si každý rok připomínali významné události. Roku 1920 se na škole konala oslava k připomenutí 250letého výročí Jana Ámose Komenského. Každý rok také žáci společně s učiteli vzpomínali

³⁴ Základní škola Václavské náměstí 8 – Historie školy, <https://www.zsvaclavskenam.cz/vaclavske-namesti-8>. [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.zsvaclavskenam.cz/files/editor/2/Dokumenty/Historie-skoly-VN.pdf>

na narozeniny prezidenta T.G.M. Koncem roku 1923 povolilo Ministerstvo školství vyučování nepovinného německého jazyka.

Roku 1923 došlo k jednání o místu pro příští školní budovu a rozhodlo se o tom, že nová budova bude ve Znojmě na Loucké třídě. Roku 1923 podala škola žádost o zřízení nové budovy, jelikož dostala škola upozornění, že je v prozatímní budově v nájmu a budova je opět potřebná pro vojenské účely. Následovala jednání a rozhodnutí o umístění nové školní budovy na Loucké třídě. Výstavba byla zahájena dne 16. října 1926 a ve dnech 22. a 23. července 1929 se škola do novostavby přestěhovala. Na pozemku školy se nacházela zahrada a hřiště, školní tělocvična byla vybudována následně ve školním roce 1929/1930. Ve stejném školním roce byla dříve Národní škola organizována jako pětitřídní a nesla název Obecná škola ve Znojmě. Školní družina se nacházela v budově školy a navštěvovaly ji děti zaměstnaných matek. V roce 1931 zemřel zakladatel a tvůrce školy Arnošt Drobný. Správu školy převzal učitel Antonín Drobný, který školu vedl pouze krátce a roku 1933 na jeho místo nastoupil Vratislav Drlík.

Ve školním roce 1926/1927 došlo k založení nové české měšťanské školy ve Znojmě, která neměla vlastní budovu. Od roku 1929 byla umístěna společně s Obecnou školou v nové školní budově na Loucké třídě. Pro plánovanou mateřskou školu musela být městem vybudována další budova. Ředitelem byl Antonín Čech a od 1. ledna 1930 měla škola úřední název Měšťanská škola ve Znojmě. Ve školním roce 1931/1932 navštěvovali všichni žáci nepovinný německý jazyk.

Obě spojené školy jsou před druhou světovou válkou označovány jednotně jako Měšťanská škola, žáci spolu navštěvovali kulturní filmy, akce a v roce 1935 oslavili 85. narozeniny T.G.M. ve školní tělocvičně.³⁵

V roce 1937 nastal obrovský smutek, protože zemřel zakladatel státu T.G.M. Ve škole proběhla smuteční slavnost jako úcta jeho památce.

4.2.2 Během druhé světové války

V roce 1938, jako přímý důsledek Mnichovské dohody, došlo k násilnému obsazení pohraničí německou armádou. Socha Komenského, která stála před budovou, byla zničena.

Měšťanská škola na Loucké třídě byla nahrazena německou měšťanskou školou. Novým ředitelem byl zvolen pan Neumann. Doposud nebyly objeveny žádné písemné památky, protože škola se během druhé světové války musela vystěhovat a uvolnit budovu pro vojenské

³⁵ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Loucká ulice 1919-1936.*

účely. Celá budova byla přeměněná na vojenskou nemocnici. Ze školní sborovny se stal operační sál, školní zařízení bylo odvezeno a ke konci války byla budova bombardována. V budově tak došlo k vysypání oken, k opadání stropů i k poničení střechy. Škola byla převzata roku 1945 bez jediného kusu nábytku. Opravu budovy prováděl stavitel Svoboda ze Znojma. Školní budovu později znovu obsadila armáda a pro vyučování byla uvolněna až 1. září 1945.

4.2.3 Po okupaci

Ve školním roce 1945/1946 se zapsalo do spojené Měšťanské školy asi 200 žáků. Nejvíce práce na opravě budovy vykonal učitelský sbor, který hledal školní lavice, vysazoval všechna okna, pomáhal malovat. Ve škole také nebyla ani jedna pomůcka. Ve školním roce 1945/1946 nakonec navštěvovalo vyučování 258 žáků a ředitelem byl Vladimír Šebesta. Ve školním roce 1951/1952 došlo ke zřízení školní družiny se sídlem v továrně Keramika ve Znojmě. Chodily sem děti z celého města. Ve školním roce 1953/1954 došlo ke změně a novým ředitelem školy byl jmenován Jan Kubík, kterého za chvíli vystřídal Josef Vrána. Ve školním roce 1956/1957 došlo k přesunu některých tříd do opravené staré školní budovy v Louce pod kostelem. Z důvodů mnoha tříd byla ve školním roce 1956/1957 vybudována nová budova tzv. „Školička“ v Louce.³⁶ Ve školním roce 1959/1960 se po tragické autonehodě Josefa Vrány stal novým ředitelem Ludvík Gross, který vykonával funkci až do roku 1983.

Od školního roku 1960/1961 začala na škole platit devítiletá školní docházka, kterou uzákonil školský zákon roku 1960, a tak se ze školy stala základní devítiletá škola. Rok byl nadále výjimečný tím, že žáci dostali poprvé učebnice a veškeré pomůcky zdarma. Ve školním roce 1962/1963 měla škola opravené tři budovy, ve kterých studovalo 726 žáků. V dalších letech došlo v budovách k velkým opravám. Ve školním roce 1967/1968 se začalo vyučovat podle tzv. jedenáctidenního vyučovacího cyklu, jednalo se o jednu volnou sobotou za 14 dní a o odpolední vyučování 2x v týdnu.³⁷

Ve školním roce 1978/1979 se tzv. „Školička“ na Sadové neopravovala, protože ji chtěli dát zbořit. Všechny třídy byly přesunuty do nové budovy na Dukelské ulici. Ve školním roce 1982/1983 nastoupil nový ředitel František Sochor. Škola měla 35 tříd. Některé byly umístěny v budově na Loucké, v budově na Dukelské a některé v ostatních základních školách.

³⁶ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Loucká ulice 1927-1958.*

³⁷ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Loucká ulice 1957-1972.*

Po převratu v roce 1989 nastaly na škole změny. Ve školním roce 1991/1992 se stala ředitelkou školy Libuše Šuleřová. Bylo zrušeno povinné vyučování ruského jazyka.³⁸

V červenci roku 2004 vznikla Základní škola JUDr. Josefa Mareše sloučením dvou škol. ZŠ Loucká vychází z původní české Národní školy založené roku 1919. ZŠ Vídeňská se původně nazývala ZŠ Dukelská a byla v provozu od roku 1984. Škola byla pojmenována na počest JUDr. Josefa Mareše, který byl významnou osobností pro město Znojmo.³⁹

4.3 Měšťanská škola menšinová Znojmo – dnes ZŠ Jubilejní park

Škola byla založena dne 26. srpna 1921. Vznikla z důvodu přeplnění veřejných měšťanských škol, které ve Znojmě již existovaly. Škola byla umístěna v prozatímní budově ve Znojmě. Výuka byla zahájena dne 1. září 1922. Celkem se zapsalo 71 hochů a 31 děvčat. Škola neměla vlastní učební pomůcky, proto používala pomůcky jiných měšťanských škol. Nejdříve správu školy vykonával Stanislav Marák, později podal návrh, aby se ředitelem školy stal Arnošt Vácha, který do úřadu nastoupil 1. října 1922. Nový ředitel se ihned snažil najít samostatnou budovu, do které by se škola mohla přemístit. Podařilo se mu toho dosáhnout, a tak se škola nastěhovala do nové budovy, která byla dokonce vybavena potřebným nábytkem. Sehnaly se i potřebné školní pomůcky.

Z kroniky je patrné, že se ze školy čistě menšinové později stala škola městská a obvodová pro české obce. Ve škole se pořádaly různé besídky, výstavy, výlety a každoroční oslavy 28. října. Kronika bohužel skončila roku 1937, další informace lze zjistit z ústního vyprávění pamětníků.⁴⁰ Škola v letech 1939/1945 sloužila prý jako sklad a na konci války jako lazaret. Pozdější názvy školy můžeme dohledat z třídních výkazů. Roku 1947 se škola nazývala Obecná škola u Jubilejního sadu ve Znojmě, v roce 1949/1950 Národní škola ve Znojmě, Jubilejní sad. Další název byl Základní škola, Hybešův sad 23, Znojmo a po roce 1989 měla škola název Základní škola, Jubilejní park 23, Znojmo. Dalším důležitým datem je rok 1997, kdy na školu nastoupili žáci ze zrušené základní školy na Jarošově ulici. V pozdějších letech

³⁸ ZŠ Loucká. Kronika. <https://zsloucka.webnode.cz/> [online]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné z: <https://zsloucka.webnode.cz/kronika/>

³⁹ ZŠ JUDr. Josefa Mareše. Z historie školy. <http://www.evokace.cz/> [online]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné z: <http://www.evokace.cz/z-historie-skoly>

⁴⁰ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika měšťanské školy menšinové Znojmo-Mannsberk 1921-1937.*

došlo několikrát k rekonstrukci školy i k jejímu rozšíření. Od roku 2008 je škola připojena k Základní škole na Václavském náměstí, a stala se tak odloučeným pracovištěm této školy.⁴¹

4.4 Tyršova obecná škola

Záznamy o škole lze vypátrat z kroniky, která začala až roku 1946. Ve škole se vyučovalo pouze ve 4 místnostech, protože škola byla během druhé světové války vybombardována. Díky velkému úsilí vloženému do oprav již ve školním roce 1946/1947 vyučování probíhalo ve všech třídách. Nicméně opravy pokračovaly i v dalších letech, protože školu bombardování silně poškodilo. Každý rok škola oslavovala a vzpomínala na den narozenin a úmrtí T. G. M. Začátek i konec školního roku, kterého se účastnili žáci, učitelé i rodiče, byl vždy organizován na školním hřišti. Žáci slavnost vždy zahájili zpěvem Písní práce. Roku 1951 byla škola jmenována základní školou pro pedagogické gymnázium ve Znojmě. Výuky se pak účastnili i žáci třetího a čtvrtého ročníku PG, kteří tu měli například náslechové hodiny.

Ve školním roce 1952/1953 se škola přestěhovala na ulici Alšovu. Škola pečovala o své žáky i ze zdravotnického hlediska. Každý rok byli žáci očkovaní, kontrolováni či prohlédnuti od lékařů a zubařů. Školní družina byla zřízena roku 1958 a přihlásilo se do ní 52 dětí. Škola byla zrušena rokem 1966/1967, protože musela předat učebny Střední technické zemědělské škole, v jejíž budově se škola nacházela. Žáci byli přeřazeni do ZDŠ Jarošova a ZDŠ Mládeže, které byly nejbližší.⁴²

4.5 Obecná škola, Jarošova ulice

Obecná škola na náměstí Republiky ve Znojmě byla zřízena roku 1946. Byla organizována jako smíšená, pětitřídní s pěti postupnými ročníky. Ve školním roce 1948/1949 byla škola přeložena na ulici Alšovu. Ani zde ovšem dlouho nebyla, protože hned ve školním roce 1949/1950 se přestěhovala na Jarošovu ulici, kde měla konečně vlastní budovu.

Škola pořádala pro žáky i několik mimoškolních aktivit. Ve školní kronice je zaznamenáno, že učitelé s žáky navštěvovali divadlo, výstavy a různé akce. Při slavnostním zahájení školního roku 1960/1961 oznámil ředitel, že všechny děti dostanou učebnice i pomůcky zdarma. Rozhodla tak vláda a komunistická strana, která chtěla, aby z mládeže

⁴¹ Základní škola Václavské náměstí 8 – Historie školy, <https://www.zsvaclavskenam.cz/jubilejni-park-23>. [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.zsvaclavskenam.cz/files/editor/2/Dokumenty/Historie-skoly-Jubilejni-park-23.pdf>.

⁴² Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ, 1-5. postupný ročník Znojmo, Alšova ulice 1946-1967*.

vyrostli vzdělaní lidé. Na škole probíhaly každoroční oslavy, mezi které patří MDŽ, MDD, VŘSR a Den učitelů. Ke zrušení školy došlo roku 1997, spojením se Základní školou, Jubilejní park.⁴³

4.6 Měšťanská škola, Leninova ulice

Počátkem školního roku 1920/1921 byla škola vybavena nábytkem a pořádala slavnosti, akce, školní výlety, oslavy vzniku samostatnosti, vánoční besídky, školní výstavy. Ve školním roce 1927/1928 se škola stala chlapeckou, měla celkem 123 žáků a byla určena pouze chlapcům, kteří docházeli nebo dojížděli z menšinových obcí například z Bezkova, Dobšic, Mašovic a dalších.

V prosinci roku 1929 došlo k přejmenování školy na Měšťanskou školu ve Znojmě. Škola byla umístěna na dnešním Václavském náměstí, což bylo pro školu nevyhovující, jelikož měla k dispozici málo učeben. Během nacistické okupace přišla škola o veškeré pomůcky i učebnice. Zbyl tu jen starý, rozbitý nábytek. Škola se znovu otevřela ve školním roce 1945/1946 opět jako chlapecká s vysokým počtem 426 žáků, což vedlo k rozdělení školy na dvě samostatné.

Dosavadní Měšťanská škola byla pojmenována jako I. chlapecká měšťanská škola ve Znojmě, Leninova ulice a druhá jako II. chlapecká měšťanská škola (budoucí ZŠ Mládeže), která se přestěhovala do jiné školní budovy. Ve školním roce 1946/1947 se z I. chlapecké měšťanské školy stala Měšťanská škola ve Znojmě, Leninova ulice.

Každý počátek a konec školního roku byl zahájen školní slavností. Školní rok 1960/1961 přinesl škole mnoho nového. „Vítězství socialismu“ se významně projevilo nejen v učebních osnovách, ale i v bezplatném zapůjčování učebnic žákům. Během dalších let probíhaly na škole opravy, docházelo k navyšování žáků, k rozvoji školní družiny i k zájmové činnosti žáků. Školní rok 1972/1973 byl poznamenán slavnými výročími a památnými dny. Oslavilo se 55. výročí VŘSR a 50 let trvání prvního socialistického státu. Oslavy vyvrcholily výměnným zájezdem žáků této školy s moskevskou 593. střední školou.

Od 1. září roku 1976 byla v budově umístěna také pedagogická škola pro výchovu učitelek mateřských škol.⁴⁴ Ve školním roce 1977/1978 byla zrušena úplná základní devítiletá škola a zůstaly tu pouze třídy 1.-5. ročníku. Žáci, kteří navštěvovali 6. až 9. třídu, byli přesunuti

⁴³ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika školy Jarošova ulice ve Znojmě 1946-1974.*

⁴⁴ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, Leninova ulice 1920-1977.*

na jinou základní školu ve Znojmě. Ve školní budově tak zůstalo 11 učeben pro základní školství a ostatní třídy patřily pedagogické škole, která sem byla předchozí rok umístěna. Škola tím přišla o samostatnost v rozhodování a veškeré prováděné úpravy musely probíhat ve spolupráci s pedagogickou školou. Dne 1.9.1982 byla škola z důvodu nedostatku učeben zrušena.⁴⁵

4.7 Masarykova obecná škola ve Znojmě – dnes ZŠ a MŠ TGM Slovenská

Masarykova obecná škola byla založena v roce 1930 jako II. státní obecná škola ve Znojmě. Správcem a zároveň řídícím učitelem byl stanoven Josef Ambrož. Škola byla nejdříve umístěna v nevyhovující budově. Město Znojmo nechalo postavit novou budovu poblíž právě vybudované Masarykovy kolonie, po níž škola dostala i jméno – Masarykova obecná škola. Vyučování bylo zahájeno 1. září 1932. Ve škole bylo zřízeno loutkového divadlo, z jehož výtěžků škola přispívala na školní stravování a ošacení dětí.

V roce 1938 se škola v důsledku Mnichovské dohody musela zavřít a otevřela dveře českým dětem až roku 1945. Za okupace byla ve školní budově nejdříve umístěna německá škola a poslední dva roky budova sloužila německé armádě, která ji zanechala ve špatném stavu. Muselo dojít k opravě oken, dveří i střechy. Ve třídách se dokonce našly zbytky zbraní a střeliva. Naštěstí došlo k zachování školních pomůcek, nábytku i lavic. Vyučování začalo ve školním roce 1944/1945, kdy bylo na zahájení přítomno 169 dětí. Největší zásluhy na znovu otevření školy měl Bohumír Vašta, který se stal správcem školy a později i ředitelem až do roku 1958.

Ve stejném roce došlo i k otevření mateřské školy pro 25 dětí. Ve školní kronice jsou vedeny záznamy o počtu dětí, učitelů i o jejich náboženském vyznání. Každoročně byly vedeny lékařské prohlídky, očkování a byl kontrolován zdravotní stav dětí. Ve školním roce 1948/1949 musela být mateřská škola přestěhována kvůli nedostatku učeben do vily Na valech. Každý rok se na škole konaly školní besídky, vzpomínkové slavnosti, školní výlety i výstavy. Školní roky bývaly ukončeny zpěvem státní hymny a vzpomínkou na mistra Jana Husa, na bitvu u Zborova.⁴⁶

Zdejší škola byla školou národní s 1. – 5. postupným ročníkem. Z důvodu nedostatku učeben zde nebyla zavedena družina mládeže, a tak žáci museli docházet do jiné. Ve školním

⁴⁵ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika základní školy Znojmo, Leninova ulice 1977-1982.*

⁴⁶ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika školy Znojmo, Slovenská ulice 1945-1958.*

roce 1960/1961 dostali žáci učební pomůcky zdarma, došlo také k přestavbě školství a kladl se velký důraz na výchovu mládeže pro komunistickou společnost. Důvodem založení úplně základní devítileté školy ve školním roce 1963/1964, byl nedostatek míst pro žáky 6. – 9. ročníku. Škola tak musela zajistit nový nábytek a učební pomůcky. Novým ředitelem byl jmenován Miloš Havlík.

Ve školním roce 1965/1966 byla zahájena výstavba nové školy na sídlišti a všem bylo jasné, že po dokončení již zdejší škola nebude úplnou devítiletou školou, ale bude zde ponechán pouze 1.-5. ročník. Stalo se tak roku 1967, kdy došlo k otevření nové školy, kam přešla většina žáků, učitelů i ředitel. Novým ředitelem byl jmenován Jan Soukup. Velkým přínosem pro tělesnou výchovu bylo vybudování nových lázní, protože se žáci mohli účastnit celoročního plaveckého výcviku. Každoročně se také konaly plavecké závody.

Ve školním roce 1969/1970 došlo k uspořádání několika oslav – 100. leté výroční narozenin V.I. L., 25. výročí osvobození naší vlasti. Ve školním roce 1972/1973 se novou ředitelkou stala Miloslava Doležalová.⁴⁷ Od roku 2004 je základní škola odloučeným pracovištěm ZŠ Pražská. Další změnou bylo zřízení dvou tříd MŠ v roce 2011.⁴⁸

4.8 Měšťanská škola – dnes ZŠ Mládeže

Když bylo během německé okupace české školství prakticky zrušeno, odešla většina Čechů z města pryč. Po osvobození, kdy se obyvatelstvo stěhovalo zpět do Znojma, bylo nutné vybudovat další české školy. V roce 1945 došlo ke zřízení Měšťanské školy v Leninově ulici, která byla pro velký počet žáků rozdělena na I. chlapeckou měšťanskou školu a II. chlapeckou měšťanskou školu (budoucí ZŠ Mládeže).

Škola se ve školním roce 1946/1947 osamostatnila a přestěhovala se do budovy na Jarošově ulici. Získala tak název Měšťanská škola ve Znojmě, Jarošova ulice. Školní budova ale nebyla definitivní, protože již ve školním roce 1948/1949 došlo k jednání o přesídlení do budovy na ulici Mládeže. K přemístění do zmíněné budovy došlo ve školním roce 1949/1950.

Ve školní kronice se nacházejí záznamy o zdravotnickém stavu žáků, o opravách školy, o školních slavnostech, o změnách v učitelském sboru, o počtu žáků a podobně. Školní družina

⁴⁷ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ. 1.-5. postupný ročník, Znojmo, Slovenská ulice 1958-1974.*

⁴⁸ ZŠ a MŠ Pražská Znojmo – Historie školy, <https://www.zsprazska.cz/>. [online]. [cit.2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zsprazska.cz/zakladni-skola/o-skole/historie-skoly>

byla zřízena roku 1954. Přihlásilo se do ní 45 dětí. Ve školním roce 1957/1958 umístila škola žáky 1.-5. ročníku, školní družinu i studovnu pro přespolní žáky do budovy na ulici Vrchlického. Dalším důležitým školním rokem byl školní rok 1960/1961, který byl zahájen na hřišti školy. Přítomni byli žáci, učitelský sbor, zástupci KSČ a všichni poslouchali projev ředitele školy, který především děkoval zástupcům strany a vlády, že poskytl učebnice a školní pomůcky všem žákům zdarma. Slavnost byla ukončena zpěvem Písní práce. Budova školní jídelny, která funguje dodnes, je v provozu od roku 1977 a nachází se na náměstí Armády.⁴⁹

V současné době má škola pět budov, ve kterých se nachází žáci 1. až 9. ročníku, školní družina a školní jídelna. Od roku 2016 škola nabízí výuku ve speciálních třídách s rozvojem jazykových a přírodovědných kompetencí s použitím výpočetní techniky. V současné době činí kapacita školy okolo 800 žáků. Škola se dále specializuje na sportovní třídy, které mají rozšířenou tělesnou výchovu. Žáci mohou využít dvě tělocvičny, sportovní areál, posilovnu a všechna sportovní náčiní, která škola nabízí. Nejvíce úspěchů škola dosahuje v oblasti sportu a dlouhodobě spolupracuje například s 1. SC Znojmo (fotbalový klub), s TJ (florbalový klub), či s country taneční skupinou Zuzana.⁵⁰

4.9 Měšťanská škola – dnes ZŠ náměstí Republiky

Měšťanská škola dívčí byla umístěna ve školním roce 1945/1946 do budovy na náměstí Republiky, ve které dříve sídlily německé měšťanské školy. Škola byla během druhé světové války bombardováním značně poškozena. Vše bylo zničeno či rozkradeno, a tak tu zbyly doslova holé zdi. Vyučování sice začalo již 6. září 1945, ale stále tu pokračovaly stavební úpravy. Naštěstí měla škola spoustu příznivců, kteří škole darovali různé dary, aby vyučování mohlo pokračovat.

Ve školním roce 1948/1949 došlo k přejmenování školy na Školu Dr. Zdeňka Nejedlého, který měl velké zásluhy na fungování školy. Ve školním roce 1950/1951 došlo k vybudování školního hřiště, které žáci využívali během tělesné výchovy. Nově došlo ke zřízení 9. třídy základního vzdělání, do které bylo zapsáno 1. září 1959 24 žáků. Ve školním roce 1960/1961 obdrželo také žactvo této školy školní pomůcky zdarma.⁵¹

⁴⁹ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, ul. Mládeže 1945-1962.*

⁵⁰ Základní škola, Znojmo, Mládeže 3 – Základní informace, <http://www.zsmladeze.cz/>. [online]. [cit. 2021-08-04]. Dostupné z: <http://www.zsmladeze.cz/skola>

⁵¹ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, nám. Republiky (ZDŠ Zdeňka Nejedlého) 1945-1968.*

V pozdějších letech škola získala nový název, který má dodnes. Od roku 1990 na škole působí žákovský parlament, který se především snaží zapojit žáky do činnosti školy. Již více než před 20 lety škola rozhodla o zřízení tříd, které mají rozšířenou výuku cizích jazyků. Zaměření na výuku cizích jazyků škola udržela až do současnosti a její žáci mají cizí jazyk povinný již od druhé třídy. Škola také spolupracuje s partnerskou školou z oblasti Trenta v Itálii, a tak se žáci mohou zúčastnit výměnných pobytů.⁵²

⁵² Základní škola, Znojmo, náměstí Republiky 9 – Informace o škole, <http://zsrepubliky.cz/>. [online]. [cit. 2021-09-04]. Dostupné z: http://zsrepubliky.cz/skola_-_prehled

5 Dějiny školství ve Znojmě ve druhé polovině 20. století

Ve druhé polovině 20. století byly vybudovány další dvě základní školy, které přispěly k rozvoji znojemského školství. Žáci si tak mohli vybrat, na které základní škole zahájí svoji povinnou školní docházku.

5.1 ZŠ Komenského náměstí

Základní devítiletá škola vznikla roku 1961. Na přání lidu, který požadoval sjednotit základní a střední všeobecné vzdělávání, byl roku 1953 vydán zákon, který zřídil jedenáctileté střední školy. Budovu na Komenského náměstí, která byla postavena již roku 1875 pouze pro vyšší vzdělávání, tak začaly navštěvovat děti již od první třídy. Dále podle nového školního zákona z prosince roku 1960, který vstoupil v platnost 1.9. 1961, vznikla samostatná základní devítiletá škola.

Ve školním roce 1961/1962 navštěvovalo školu 509 dětí. Škola se tedy počtem žáků řadila k těm větším. Od začátku roku nebyl provoz na škole snadný. Vedení školy se potýkalo s nedostatkem učeben, nábytku a pomůcek. Situaci pomohl zlepšit mimořádný příspěvek na zakoupení věcí potřebných k výuce od školského odboru ONV Znojmo. Na škole probíhaly různé kroužky například turistický, tělovýchovný, pěvecký a divadelní. Škola pořádala lyžařské zájezdy či plavecké kurzy, na které výrazně přispívalo SRPŠ, díky čemuž si škola mohla dovolit opatřit dětem lyžařskou výbavu.

Jelikož každým rokem dětí přibývalo a učeben bylo velmi málo, musela to škola začít řešit. Po různých jednání bylo rozhodnuto, že část tříd bude převedena na Základní školu na ulici Slovenské, v budově na Komenského náměstí zbylo pouze 10 tříd. Základní škola začala přicházet o kmenové třídy, protože je postupně musela přenechávat obnovenému gymnáziu. Během dalších let bylo opět pár tříd převedeno na Základní školu na Václavském náměstí či na Leninovu ulici.

Ve školním roce 1966/1967 měla ZDŠ v budově gymnázia na Komenského náměstí již pouze 4 učebny a stoupající počet gymnazijních tříd vedl k úplnému zrušení ZDŠ. Žáci byli rozděleni až do 5 či 6 škol, ale nejvíce jich přešlo na Základní školu Pražská, která se v této době dostavovala.⁵³

⁵³ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, Komenského náměstí 1961-1967.*

5.2 ZŠ Pražská

Stavba první sídlištní školy ve Znojmě začala roku 1965 a byla dokončena roku 1967. Stejného roku došlo k oficiálnímu zahájení prvního školního roku. Od roku 1985 se škola výrazně věnuje rozšíření přírodovědných předmětů.

Dalším důležitým mezníkem školy je rok 2004, kdy byla ke škole přiřazena jako odloučené pracoviště Základní škola TGM Slovenská. Roku 2011 vznikly dvě třídy nově založené mateřské školy v budově na ulici Slovenská 33, Znojmo.

Od roku 2015 bylo posíleno především vyučování matematiky, českého a anglického jazyka. Klasická výuka je obohacena o projektové dny, sportovní dny, besedy, exkurze a mnohé další. V současné době školu navštěvuje 731 dětí.⁵⁴

⁵⁴ ZŠ a MŠ Pražská Znojmo – Historie školy, <https://www.zsprazska.cz/>. [online]. [cit.2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zsprazska.cz/zakladni-skola/o-skole/historie-skoly>

6 Dějiny středního školství ve Znojmě

Historie středního školství ve Znojmě není tak rozsáhlá v porovnání s historií základních škol. Přesto bylo ve Znojmě založeno hned několik typů středních škol, ze kterých si mohou žáci vybrat. Patří mezi ně gymnázium, obchodní akademie, zdravotnická škola a další.

6.1 Gymnázium Dr. Karla Polesného

Gymnázium ve Znojmě založili již v roce 1611 luteráni. Navázali na ně jezuité, kteří k nám přišli po bitvě na Bílé hoře. Roku 1624 byla ve Znojmě vystavěna jezuitská kolej, při které bylo vybudováno jezuitské gymnázium. Když došlo roku 1773 ke zrušení jezuitského řádu, bylo gymnázium zestátněno, ale i přesto bylo stále pod církevním dohledem.

V pozdějších letech se gymnázium několikrát změnilo. Nejprve se z něj roku 1848 stalo gymnázium státní, později gymnázium s německým vyučovacím jazykem. To existovalo ve Znojmě do roku 1945, kdy došlo k jeho zrušení. Gymnázium se nejprve nacházelo v budově u kostela sv. Michala, po roce 1827 došlo k přesunutí do objektu dnešní Obchodní akademie, kde pobývalo až do zmíněného roku 1945.

Mezitím bylo ve školním roce 1919/1920 založeno české gymnázium, o které usilovali znojemští Češi.⁵⁵ Ministr školství roku 1919 povolal Karla Polesného, který převzal vedení prvního českého gymnázia ve Znojmě a stal se tak prvním ředitelem školy.⁵⁶ On sám v kronice vzpomíná, jak obtížné bylo sehnat žáky a prostory. České gymnázium bylo zpočátku umístěno v budově na Alšově ulici, roku 1923 se přestěhovalo na Komenského náměstí, kde stojí dodnes.⁵⁷

Znojenské gymnázium si za prvních 20 let působení vydobylo pomocí úrovně vzdělávání přední místo mezi školami. Během okupace byla výuka na gymnáziu přerušena, což pro některé žáky znamenalo definitivní konec studií.

Vývoj českého gymnázia pokračoval po osvobození v květnu 1945. Další roky byly ve znamení velkých oprav a úprav školy. Počet žáků se neustále navyšoval, budovaly se nové učebny, kabinety či nové posluchárny pro odborné předměty.⁵⁸ Důležitým mezníkem byl také rok 1990, od kterého si žáci mohli vybrat i šestiletou dvojjazyčnou formu studia. V roce 1991

⁵⁵ *Znojmo: vzorné hraničářské město*. Praha: Mladá fronta, 1986.

⁵⁶ ČERNOŠEK, Lubomír – Karel Polesný, http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_polesny_karel_1880_1971.html

⁵⁷ Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika Gymnázium Znojmo 1919-1972*.

⁵⁸ *Znojmo: vzorné hraničářské město*. Praha: Mladá fronta, 1986.

získala škola název Gymnázium Dr. Karla Polesného. V dnešní době si mohou studenti zvolit mezi osmiletým, šestiletým, či čtyřletým typem studia.⁵⁹

6.2 Střední zdravotnická škola

Budova školy byla postavena roku 1893. Roku 1917 v ní byla zřízena odborná škola pro ženské povolání Vlasta. Roku 1949 s ní byly sloučeny ošetrovatelské školy, a tak vznikla Vyšší sociálně zdravotní škola. Později byl název změněn na Střední zdravotnickou školu ve Znojmě.⁶⁰ V dnešní době škola nabízí obory Zdravotnický asistent, Diplomovaná všeobecná sestra a praktická sestra.⁶¹

6.3 Obchodní akademie

Obchodní škola dvouletá byla ve Znojmě vybudovaná již roku 1919. Během fašistické okupace byla zrušena, avšak roku 1945 byla opět obnovena. Musela být ovšem přesunuta do jiné budovy, neboť bývalá školní budova byla během války značně poškozena.

Během dalších let byla škola několikrát přestěhována a teprve v roce 1953 byla umístěna do budovy na ulici Přemyslovců, kde škola sídlí dodnes.⁶² Nyní je Obchodní akademie pod správou gymnázia, které má sídlo na Pontassievské ulici (dříve Leninova ulice). Škola je velmi moderně a technologicky vybavena. Poskytuje vhodnou přípravu na profese účetních, sekretářek a ekonomů.⁶³ Spousta absolventů školy pokračuje na Soukromou vysokou školu ekonomickou ve Znojmě, která funguje od roku 2005.⁶⁴

6.4 Střední pedagogická škola a gymnázium

Výuka na Střední pedagogické škole byla ve Znojmě zahájena ve školním roce 1976/1977. Velký podíl na založení školy nesl první ředitel školy pan Bohuslav Nehybka. Škola od svého založení sdílela budovu s původní Měšťanskou školou na Leninově ulici, která byla

⁵⁹DENEROVÁ, Drahomíra – Gymnázium Karla Polesného oslaví další výročí, <https://znojemsky.denik.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://znojemsky.denik.cz/ctenar-reporter/gymnazium-karla-polesneho-oslavi-dalsi-vyroci-20200221.html>

⁶⁰ Znojmo: vzorné hraničářské město. Praha: Mladá fronta, 1986.

⁶¹ Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Znojmo, příspěvková organizace – Obory vzdělání, <https://szsz.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://szsz.cz/informace-o-skole/obory-vzdelani.html>

⁶² Znojmo: vzorné hraničářské město. Praha: Mladá fronta, 1986.

⁶³ Obchodní akademie, <https://www.gpoa.cz/> [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.gpoa.cz/pro-uchazece/obory-vzdelani/obchodni-akademie>

⁶⁴ Soukromá vysoká škola ekonomická. 15 let SVŠE. <https://www.svse.cz/> [online]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: https://www.svse.cz/o_skole-15_let_svse

1.9.1982 zrušena. Později byla škole dána k dispozici budova na Dolní České, kde se dodnes vyučuje hudební výchova a hra na hudební nástroj.

V roce 1993 bylo ke škole přičleněno gymnázium. Škola tak nesla název Střední pedagogická škola a gymnázium. Gymnázium bylo nejdříve víceleté. Teprve od roku 2006 si mohli absolventi základních škol zvolit ke studiu i čtyřletý typ studia. Ke škole byla v roce 2012 také přičleněna Obchodní akademie, nyní se škola nazývá Gymnázium, Střední pedagogická škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Znojmo (GPOA).

Škola vlastní domov mládeže, kde se mohou ubytovat studentky a studenti, kteří nebydlí ve Znojmě a museli by do školy dojíždět. V současné době pedagogická škola nabízí studium na oborech Předškolní a mimoškolní pedagogika, Sociální činnost a Pedagogické lyceum.⁶⁵

6.5 Střední odborné učiliště a střední odborná škola SČMSD, Znojmo

Učňovská škola, na niž nynější škola navazuje, byla zřízena roku 1959. V dnešní době se škola nachází na Přímětické ulici, kam se přesunula roku 1976. Roku 1979 se název školy změnil na Střední odborné učiliště. Od 1. září 1994 se škola řadí k soukromým školám ve Znojmě. Škola nabízí spoustu studijních oborů. Žáci se také mohou rozhodnout, zda nastoupí na studijní obor zakončený maturitní zkouškou či výučním listem.⁶⁶

⁶⁵ Gymnázium, Střední pedagogická škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Znojmo – Almanach 40 let Střední pedagogické školy ve Znojmě, <https://www.gpoa.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: https://www.gpoa.cz/images/dokumenty/almanach_40.pdf

⁶⁶ Střední odborné učiliště a střední odborná škola SČMSD, Znojmo S.R.O – Základní informace o škole, <http://www.sousoszn.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <http://www.sousoszn.cz/prochazece/informace-o-skole/zakladni-informace-o-skole/>

7 Významné osobnosti města Znojma

Tato kapitola bude pojednávat o nejznámějších osobnostech, které měly určitý vliv na dějiny školství a historii města Znojma.

7.1 Prokop Diviš – vynálezce, kněz

Prokop Diviš, původně pokřtěný jménem Václav, získal vzdělání na znojemském jezuitském gymnáziu pod dohledem Jindřicha Dušíka, rektora a svého strýce v jedné osobě. Řeholní sliby složil roku 1720, přijal řeholní jméno Prokop Diviš. Později studoval v klášteře v Louce a roku 1726 byl vysvěcen knězem. V roce 1736 se ujal farnosti v Příměticích a ve svém volném čase se zajímal o přírodní vědy, především o elektřinu. Nejvíce se proslavil jako vynálezce bleskosvodu. Plán, který měl promyšlený od roku 1753, zrealizoval roku 1754. Skutečně se mu povedlo několik bouřek rozehnat. V současné době se v budově bývalého jezuitského gymnázia nachází Státní okresní archiv, před kterým stojí busta Prokopa Diviše, která slouží jako památka na slavného vynálezce. Náměstí tak získalo jeho jméno a nazývá se Divišovo náměstí.⁶⁷

7.2 Prof. MUDr. Jiří Procházka – lékař

Narodil se v roce 1749 v obci Blížkovice, která se nachází v okolí Znojma. Studoval na znojemském jezuitském gymnáziu a maturoval roku 1765. Jeho studium ve Znojmě dokazuje pamětní deska, kterou v roce 1957 odhalili znojemští obyvatelé na budově bývalého jezuitského gymnázia. Ve studiu medicíny pokračoval ve Vídni, stal se významným lékařem, anatomem a fyziologem. Zemřel ve věku 71 let ve Vídni, kde je pochován, bohužel se jeho hrob nikdy nepodařilo identifikovat. Pamětní deska je vystavena na jeho rodném domě v Blížkovicích.⁶⁸

7.3 PhDr. Karel Polesný – první ředitel českého gymnázia ve Znojmě

Karel Polesný se narodil roku 1880. Byl synem učitele, který brzy zemřel, a tak mladý Karel vyrůstal pouze s matkou. Odmaturoval na gymnáziu, po kterém odešel studovat historii na Karlovu univerzitu. Byl to velmi vzdělaný člověk, který rozvíjel své hudební nadání a zajímal se o dějiny umění. V roce 1919 ho povolal ministr školství, již v nově zřízené Československé republice, aby se stal prvním ředitelem na českém gymnáziu

⁶⁷ ČERNOŠEK, Lubomír – Prokop Diviš, http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_divis_prokop_1698_1765.html

⁶⁸ ČERNOŠEK, Lubomír – Jiří Procházka, http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_prochaska_jiri_1749_1820.html

ve Znojmě. V roce 1991 mu byla ve školní budově odhalena pamětní deska a od stejného roku nese škola název Gymnázium Dr. Karla Polesného.⁶⁹

7.4 JUDr. Josef Mareš – první český starosta ve Znojmě

Josef Mareš se narodil v roce 1885 ve Vídni jako nemanželské dítě nezaopatřené matce, která se s ním přestěhovala na Vysočinu. Chtěla pro něj nejvyšší vzdělání, a tak ho poslala studovat gymnázium do Znojma. Po maturitě začal studovat právnickou fakultu, kterou dokončil na Univerzitě Karlově v Praze. Byl velmi společensky a politicky činný. V roce 1920 byl zvolen prvním českým znojemským starostou. V roce 1929 přivítal T.G.M., který Znojmem projížděl. V období Protektorátu a 2. světové války byl několikrát vězněn i vyslýchán. Poslední zatčení proběhlo v roce 1944, následně byl deportován do Terezína, kde v roce 1945 zemřel. Josef Mareš se zasloužil o rozvoj města, a tak mu bylo v roce 1946 uděleno čestné občanství Znojma in memoriam. V současnosti má na radnici pamětní desku, je po něm pojmenovaná ulice, základní škola a jeho vila je brána jako kulturní památka.⁷⁰

⁶⁹ ČERNOŠEK, Lubomír – Karel Polesný, http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_polesny_karel_1880_1971.html

⁷⁰ ČERNOŠEK, Lubomír – Josef Mareš, http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_mares_josef_1885_1945.html

8 Praktická část

V této kapitole můžete nahlédnout na metodický list, který jsem vytvořila žákům do výuky a sloužil by k ověření znalostí, které získali během uskutečněné exkurze.

8.1 Nástin hodiny

Jednou z možností, jak uvést moji bakalářskou práci do pedagogické praxe, je vytvoření pracovního listu pro žáky. Sestavila jsem metodický list, který se nazývá „Historie dějin a školství Znojma“. Žáci by se v rámci exkurze po Znojmě dozvěděli nové informace, seznámili se s historií města, která je opravdu bohatá. Součástí exkurze by bylo také navštívení historických památek i škol, které by obohatily vědomosti žáků. Na závěr exkurze by žáci vyplnili metodický list a ověřili si znalosti, které získali.

8.2 Metodický list – „Historie dějin a školství Znojma“

1. Kdy byl postaven znojemský hrad?
 - a) 1. polovina 11. století
 - b) 2. polovina 12. století
 - c) 1. polovina 14. století
2. Z kterého roku pochází první písemná zmínka o Znojmě?
 - a) 1212
 - b) 1046
 - c) 1158
3. Který významný český panovník povýšil město Znojmo na královské?
 - a) Václav IV.
 - b) Přemysl Otakar I.
 - c) Přemysl Otakar II.
4. Napiš jméno císaře, který ve Znojmě přenocoval během cesty na slavnou bitvu.
.....
5. Kdo se stal prvním ředitelem českého gymnázia ve Znojmě?
 - a) Karel Polesný
 - b) Josef Mareš
 - c) Jan Polesný
6. Napiš jméno slavného vynálezce, který studoval na jezuitském gymnáziu ve Znojmě.
.....

7. Sloužila většina škol během druhé světové války vojenským účelům?

a) Ano

b) Ne

Závěr

Cílem mojí bakalářské práce bylo poskytnout rámcový přehled o dějinách školství ve Znojmě. V práci jsem se zabývala především dějinami jednotlivých škol, ale i významnými osobnostmi, které měly významný podíl na rozvoji města Znojma i jeho školství.

Existuje celé množství faktorů, které ovlivňovaly dějiny českého školství ve Znojmě. Jedním z nejdůležitějších bylo založení prvního českého spolku ve Znojmě, Znojenské Besedy. Druhým důležitým spolkem, který měl za cíl vybudovat síť českého školství ve Znojmě, byla Matice školská znojemská. Vybudováním toho spolku byla roku 1881 založena česká obecná škola ve Znojmě.

Nesmíme opomenout důležité historické mezníky, které ovlivnily nejen znojenské školství, ale měly značný vliv i na veškerý lid na zemi. Jedním z nejvýznamnějších mezníků bylo zavedení povinné školní docházky v roce 1774, ale existuje řada mezníků, které měly na celou společnost velmi negativní vliv. Jednalo se především o první i druhou světovou válku, které znamenaly pro české školství značný úpadek. Školní budovy byly často propůjčovány vojenským účelům a v poválečných letech bylo vyučování velmi náročné. Žáci se během války nevzdělávali a znalost českého jazyka upadala.

Další, kdo měl podíl na ovlivnění českého školství, byl komunistický režim, který u nás vládl řadu let. Jeho ideologie mnohdy významným způsobem zasáhla do učebních osnov, výchovy několika generací žáků a jejich vnímání historických a mezinárodních souvislostí. Důležité je zmínit pozitivní vliv zavedení bezplatných učebních pomůcek pro žáky ve školním roce 1960/1961. Velký zvrat nastal v roce 1989, kdy došlo k pádu komunistického režimu. Díky státnímu převratu došlo k několika důležitým změnám, které ovlivnily české školství až do dnešních let. Jednalo se o rovný přístup žáků ke vzdělávání a volbě budoucího povolání, využití moderní výpočetní techniky při výuce, možnost výuky cizích jazyků a vznik nových soukromých škol.

Historie znojenského školství je opravdu rozmanitá a má dlouholetou tradici. Při mém badání jsem se dozvěděla, že každá škola má svůj příběh, který zasahuje do dějin města Znojma. V současné době je znojenské školství na velmi vysoké úrovni a je zde vybudovaných několik školních budov.

Hluboký dojem ve mně z četby kronik a dobových materiálů zanechala touha po vzdělání. Především touha vzdělávat se mateřským jazyce, zejména v těžkých dobách před vznikem

samostatného Československého státu v roce 1918 a následně i v dobách nacistického útisku. Úsilí, které vynaložily generace před námi, aby naplnily tuto touhu, mohou být pro dnešní žáky těžko pochopitelné. Pomoci jim může hlubší poznání historie a metodický list, který je součástí mé bakalářské práce a mohl by být použit pro praktickou výuku.

Seznam použité literatury

HAVLÍK, Lubomír Emil. *Znojmo: z minulosti města a jeho památek*. Brno: Krajské nakladatelství, 1956.

HORÁK, Josef a Milan KRATOCHVÍL. *Nástin dějin pedagogiky*. Vyd. 4. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2003. ISBN 80-7083-758-6.

JANKŮ, Vlastimil. *Historie Znojma v obrazech: příběhy z historie a současnosti*. Brno: K-Public, 2005. ISBN 80-902504-7-5.

KRÁLÍKOVÁ, Marie, Václav SPĚVÁČEK a Josef NEČESANÝ. *Nástin vývoje všeobecného vzdělání v českých zemích: vysokoškolská příručka pro pedagogické fakulty*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1977. Dějiny školy a výchovy.

LÍBAL, Dobroslav. *Znojmo městská památková rezervace: Československo*. Brno: Krajské středisko státní památkové péče a ochrany přírody, 1967.

PEŘINKA, František Václav, DVORSKÝ, František, ed. *Vlastivěda moravská*. V Brně: Musejní spolek, 1904.

POLESNÝ, Karel. *České školství ve Znojmě 1881-1918*. Ve Znojmě: Podyjská jednota uč. st. menš. škol, 1931.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

ŠTVERÁK, Vladimír. *Stručné dějiny pedagogiky: vysokoškolská příručka pro studenty vysokých škol připravujících učitele*. 2.dopl.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

ŠTVERÁK, Vladimír a Milada ČADSKÁ. *Stručný průvodce dějinami pedagogiky*. 2. dopl. vyd. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-7184-797-6.

Znojmo: vzorné hraničářské město. Praha: Mladá fronta, 1986.

Seznam použitých pramenů

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika I. dívčí pětileté obecné školy české Znojmo (r. 1881 matiční) 1882-1929*.

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika Gymnázium Znojmo 1919-1972*.

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ, 1-5. postupný ročník Znojmo, Alšova ulice 1946-1967.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ. 1.-5. postupný ročník, Znojmo, Slovenská ulice 1958-1974.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika měšťanské školy menšinové Znojmo-Mannsberk 1921-1937.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika školy Jarošova ulice ve Znojmě 1946-1974.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika školy Znojmo, Slovenská ulice 1945-1958.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, Komenského náměstí 1961-1967.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, Leninova ulice 1920-1977.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika základní školy Znojmo, Leninova ulice 1977-1982.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, nám. Republiky (ZDŠ Zdeňka Nejedlého) 1945-1968.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZDŠ Znojmo, ul. Mládeže 1945-1962.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Loucká ulice 1919-1936.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Loucká ulice 1927-1958.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Loucká ulice 1957-1972.*

Státní okresní archiv Znojmo, školní kronika: *Kronika ZŠ Znojmo, Václavské náměstí 1910-1965.*

Seznam použitých internetových zdrojů

ČERNOŠEK, Lubomír. Jiří Procházka. http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html.
[online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z:
http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_prochaska_jiri_1749_1820.html

ČERNOŠEK, Lubomír. Josef Mareš. http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_mares_josef_1885_1945.html

ČERNOŠEK, Lubomír. Karel Polesný. http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_polesny_karel_1880_1971.html

ČERNOŠEK, Lubomír. Prokop Diviš. http://okraspol.sweb.cz/pages/hlavni_strana.html. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: http://okraspol.sweb.cz/pages/osobnosti_zn_divis_prokop_1698_1765.html

DENEROVÁ, Drahomíra. Gymnázium Karla Polesného oslaví další výročí. <https://znojemsky.denik.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://znojemsky.denik.cz/ctenar-reporter/gymnazium-karla-rolesneho-oslavi-dalsi-vyroci-20200221.html>

Gymnázium, Střední pedagogická škola, Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Znojmo. Almanach 70 let Střední pedagogické školy ve Znojmě. <https://www.gpoa.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: https://www.gpoa.cz/images/dokumenty/almanach_40.pdf

Místopisný průvodce po České republice, mistopisy.cz. [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9819/znojmo/historie/>

Místopisný průvodce po České republice, mistopisy.cz. [online]. [cit. 2021-02-16]. Dostupné z: <https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/9819/znojmo/>

Obchodní akademie, <https://www.gpoa.cz/> [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://www.gpoa.cz/pro-uchazece/obory-vzdelani/obchodni-akademie>

Soukromá vysoká škola ekonomická. 15 let SVŠE. <https://www.svse.cz/> [online]. [cit. 2021-11-04]. Dostupné z: https://www.svse.cz/o_skole-15_let_svse

Střední odborné učiliště a střední odborná škola SČMSD, Znojmo S.R.O. Základní informace o škole. <http://www.sousoszn.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <http://www.sousoszn.cz/pro-uchazece/informace-o-skole/zakladni-informace-o-skole/>

Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická Znojmo, příspěvková organizace. Obory vzdělání. <https://szsz.cz/>. [online]. [cit. 2021-04-06]. Dostupné z: <https://szsz.cz/informace-o-skole/obory-vzdelani.html>

Základní škola, Znojmo, Mládeže 3. Základní informace. <http://www.zsmladeze.cz/>. [online]. [cit. 2021-08-04]. Dostupné z: <http://www.zsmladeze.cz/skola>

Základní škola Václavské náměstí 8. Historie školy. <https://www.zsvaclavskenam.cz/vaclavske-namesti-8>. [online]. [cit. 2021-04-01]. Dostupné z: <https://www.zsvaclavskenam.cz/files/editor/2/Dokumenty/Historie-skoly-VN.pdf>

Základní škola Václavské náměstí 8. Historie školy. <https://www.zsvaclavskenam.cz/jubilejni-park-23>. [online]. [cit. 2021-04-02]. Dostupné z: <https://www.zsvaclavskenam.cz/files/editor/2/Dokumenty/Historie-skoly-Jubilejni-park-23.pdf>

Základní škola, Znojmo, náměstí Republiky 9. Informace o škole. <http://zsrepubliky.cz/>. [online]. [cit. 2021-09-04]. Dostupné z: http://zsrepubliky.cz/skola_-_prehled

Znojemský hrad, muzeumznojmo.cz. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <https://www.muzeumznojmo.cz/Znojemsk%C3%BD-hrad>

Znojmo – Hradiště – Památky a zajímavosti, znojmo-hradiste.wz.cz. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <http://znojmo-hradiste.wz.cz/pamatky.html>

Znojmo – Hradiště – předvelkomoravské a velkomoravské období, znojmo-hradiste.wz.cz. [online]. [cit. 2021-02-15]. Dostupné z: <http://www.znojmo-hradiste.wz.cz/vm.html>

ZŠ JUDr. Josefa Mareše. Z historie školy. <http://www.evokace.cz/> [online]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné z: <http://www.evokace.cz/z-historie-skoly>

ZŠ Loucká. Kronika. <https://zsloucka.webnode.cz/> [online]. [cit. 2021-10-04]. Dostupné z: <https://zsloucka.webnode.cz/kronika/>

ZŠ a MŠ Pražská Znojmo. Historie školy. <https://www.zsprazska.cz/> [online]. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: <https://www.zsprazska.cz/zakladni-skola/o-skole/historie-skoly>

Seznam použitých zkratek

ČSR – Československá republika

m n. m. – metrů nad mořem

KSČ – Komunistická strana Československa

MDD – mezinárodní den dětí

MDŽ – mezinárodní den žen

MŠ – Mateřská škola

N. J. – Národní Jednota

ONV – Okresní národní výbor

PG – pedagogické gymnázium

SRPŠ – Sdružení rodičů a přátel školy

T. G. M. – Tomáš Garrigue Masaryk

V. I. L. – Vladimír Iljič Lenin

VŘSR – Velká říjnová socialistická revoluce

ZDŠ - základní devítiletá škola

ZŠ – základní škola

Seznam příloh

Příloha č. 1: Pamětní deska na domě, kde pobýval Napoleon Bonaparte

Příloha č. 2: Dům Znojemské Besedy

Příloha č. 3: Busta Prokopa Diviše

Příloha č. 4: ZŠ Václavské náměstí

Příloha č. 5: ZŠ JUDr. Josefa Mareše

Příloha č. 6: ZŠ Jubilejní park

Příloha č. 7: ZŠ a MŠ TGM Slovenská

Příloha č. 8: ZŠ Mládeže

Příloha č. 9: ZŠ náměstí Republiky

Příloha č. 10: Gymnázium Dr. Karla Polesného

Příloha č. 11: Střední zdravotnická škola

Příloha č. 12: Obchodní akademie

Příloha č. 13: Střední pedagogická škola a gymnázium

Příloha č. 14: Střední odborné učiliště a střední odborná škola SČMSD

Příloha č. 1: Pamětní deska na domě, kde pobýval Napoleon Bonaparte

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 2: Dům Znojemské Besedy

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 3: Busta Prokopa Diviše

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 4: ZŠ Václavské náměstí

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 5: ZŠ JUDr. Josefa Mareše

Zdroj: autorka práce

Příloha č.6: ZŠ Jubilejní park

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 7: ZŠ a MŠ TGM Slovenská

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 8: ZŠ Mládeže

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 9: ZŠ náměstí Republiky

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 10: ZŠ Pražská

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 11: Gymnázium Dr. Karla Polesného

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 12: Střední zdravotnická škola

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 13: Obchodní akademie

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 14: Střední pedagogická škola a gymnázium

Zdroj: autorka práce

Příloha č. 15: Střední odborné učiliště a střední odborná škola SČMSD

Zdroj: autorka práce

Anotace

Jméno a příjmení:	Michaela Procházková
Katedra:	Katedra společenských věd
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Krákora, Ph.D
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Dějiny školství ve Znojmě
Název práce v angličtině:	History of education in Znojmo
Anotace:	Má bakalářská práce se zabývá dějinami města Znojma, vývojem školství ve Znojmě, ale i významnými osobnostmi, které měly vliv na dějiny města.
Klíčová slova:	Znojmo, historie Znojma, dějiny školství, základní školy, střední školy, významné osobnosti města Znojma
Anotace v angličtině:	My bachelor thesis deals with the history of the city of Znojmo, development of the education in Znojmo and about significant people, that influenced the history of the city, will be discussed.
Klíčová slova v angličtině:	Znojmo, history of the city of Znojmo, history of education, elementary schools, high schools, significant people in Znojmo
Přílohy vázané v práci:	Pamětní deska na domě, kde pobýval Napoleon Bonaparte, Dům znojemské Besedy, Busta Prokopa Diviše, ZŠ Václavské náměstí, ZŠ JUDr. Josefa Mareše, ZŠ Jubilejní park, ZŠ a MŠ TGM Slovenská, ZŠ Mládeže, ZŠ náměstí Republiky, Gymnázium Dr. Karla Polesného, Střední zdravotnická škola, Obchodní akademie, Střední pedagogická škola a gymnázium, Střední odborné učiliště a střední odborná škola SČMSD
Rozsah práce:	50 stran
Jazyk práce:	Čeština